

Internasjonal økonomi

ECON1410

Fernanda.w.eggen@gmail.com

Forelesning 13

Oversikt

- Forrige uke så på virkningen av toll og eksportsubsidier på:
 - Pris, etterspørsel og tilbud
 - Virkning på produsent- og konsumentoverskudd
 - Virkning på nasjonal og internasjonal velferd
- Denne uken skal vi se mer på handelspolitikk i praksis og ha en oppsummering av faget til eksamen

Handelspolitikk (del 2)

Frihandel gir den mest effektive allokeringen av lands ressurser

- Frihandel gir:
 - Spesialisering i henhold til komparative fortrinn
 - Utnyttelse av stordriftsfordeler
 - Økt konkurranse og insentiv for læring og innovasjon

Handelspolitikk (del 2)

Frihandel gir den mest effektive allokeringen av lands ressurser

- Nasjonal velferd for små land er alltid høyest med frihandel, og som regel også for store land
- Handelsrestriksjoner gjør at konsumentene står ovenfor høyere priser og konsumerer for lite, mens bedriftene produserer for mye

Importtoll og eksportsubsidier brukes for å fremme nasjonalt næringsliv

- Både importtoll og eksportsubsidier er handelspolitiske virkemidler
 - Importtoll er en skatt på importerte varer
 - Eksportsubsidier er tilskudd til eksporterende bedrifter
- Importtoll og eksportsubsidier skaper en forskjell mellom prisene i landet og verdensmarkedsprisene

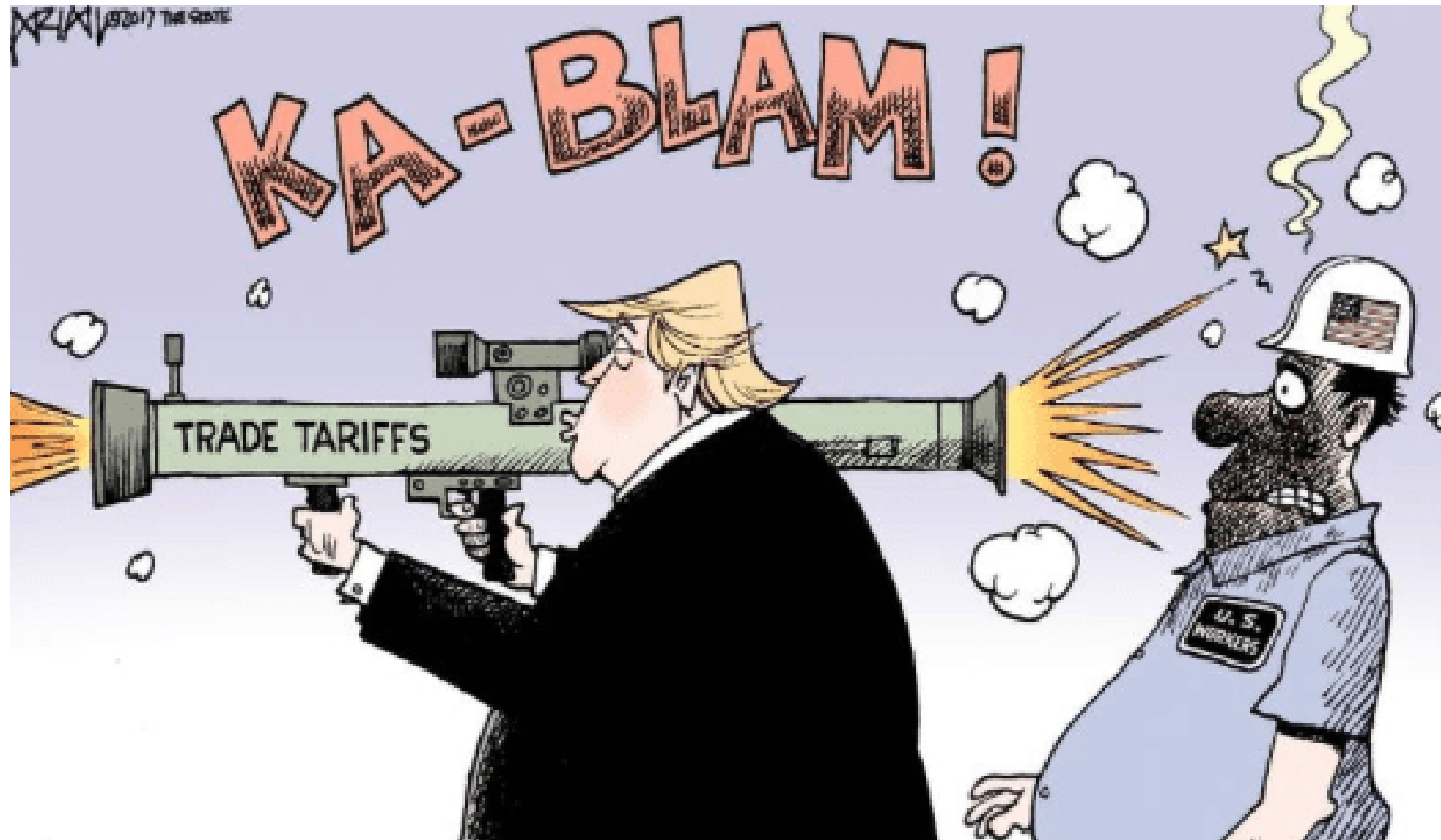
Velferdsvirkninger av importtoll og eksportsubsidier

- En importtoll kan øke et lands velferd på bekostning av andre land
 - Landet får et forbedret bytteforhold dersom landet er stort
 - Myndighetene får en gevinst gjennom tollene
- En eksportsubsidie vil alltid redusere landets velferd, mens utlandets velferd øker
 - Landet får et forverret bytteforhold dersom landet er stort
 - Myndighetene må betale for subsidien

Handelskrig

- Dersom store land innfører toll kan andre land også velge å innføre en toll
- Dersom alle land har interesse av å skjerme sin importkonkurrerende sektor ved å innføre handelsbarrierer, vil hele verden tape ved å gå bort fra frihandel
- Alle land ville fått det bedre med frihandel, men uten samarbeid med andre land ville landene ha insentiv til å innføre en toll

Handelskrig

Andre handelspolitiske virkemidler

- Importkvoter
 - Restriksjoner på hvor mye som kan importeres
- Eksportrestriksjoner
 - Restriksjoner på hvor mye som kan eksporteres
 - Disse pålegges typisk på oppfordring fra det importerende landet som del av en større avtale
- Krav til standard, offentlige innkjøp, eksportkreditt, eksportgaranti og Non-Tariff Barriers to Trade (f.eks. forbud og krav)

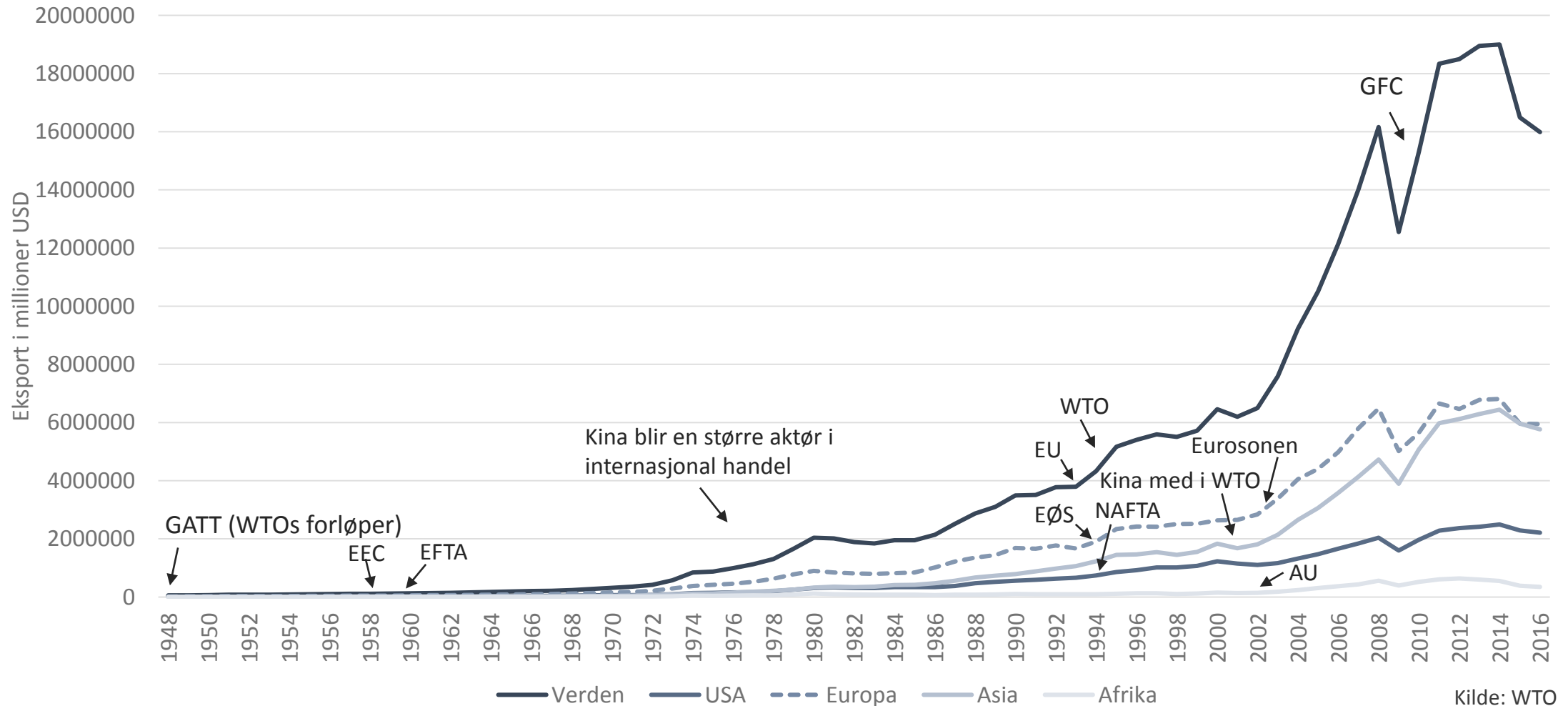
Hvordan bestemmes handelspolitikk?

- Ønske om politisk suksess eller maksimere nasjonal velferd?
- Medianvelgerteorien forteller at politiske partier vil trekkes mot medianvelgeren for å få flest mulig stemmer
- Teorien om kollektiv handling forteller at politikk som påfører mange personer et lite tap, mens store gevinster for få personer kan være politisk populært på tross av at landet som helhet taper

Det er få handelsrestriksjoner for de fleste land

- De siste 100 årene har vi sett en økende grad av globalisering og en nedbygging av handelsbarrierer
 - Kriger er unntaket
- Tollsatsene ble mellom 1947 og 1995 i gjennomsnitt redusert fra 40 til 5 prosent
- GATT (i dag WTO) har hatt en viktig rolle i denne utviklingen

Sterk vekst i internasjonal handel

Kilde: WTO

WORLD TRADE ORGANIZATION

- WTO har i dag 164 medlemsland
- WTOs rolle er å:
 - Organisere multilaterale forhandlinger
 - Løse internasjonale konflikter
 - Drive med analysearbeid

WORLD TRADE ORGANIZATION

- Formålet med WTOs forhandlinger er å:
 - Redusere tollsatser
 - Binde tollsatsene (land forplikter seg til å ikke heve tollene i fremtiden)
 - Eliminere handelsbarrierer (subsidiar til jordbruk er unntatt)
 - Rettferdig handelspolitikk – handelsvilkår som gis ovenfor ett land skal også gis ovenfor andre

WORLD TRADE ORGANIZATION

- Forhandlingene mobiliserer støtte blant eksportører
- Ved unilaterale tiltak for frihandel vil importkonkurrerende sektor motarbeide reformen, mens ingen vil arbeide for
- Multilaterale forhandlinger bidrar til å unngå handelskriger

Handelspolitikk (del 2)

Handel skaper økonomiske gevinster, men har også negative konsekvenser

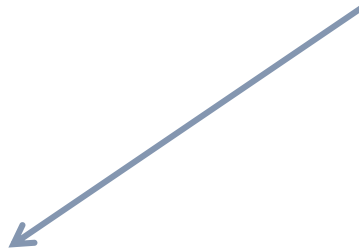
- Økende ulikhet i fravær av omfordelende politikk
- Dårlige arbeidsforhold i utviklingsland støttes av vestlige konsumenter
- Handel kan være skadelig for klima og miljø
- Globalisering kan viske ut kulturelle forskjeller mellom land

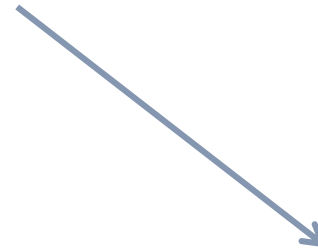
Oppsummering av faget

Land oppnår gevinster ved å handle med hverandre

Hva er kildene til gevinstene?

Komparative
fortrinn

Stordriftsfordeler

Oppsummering av faget

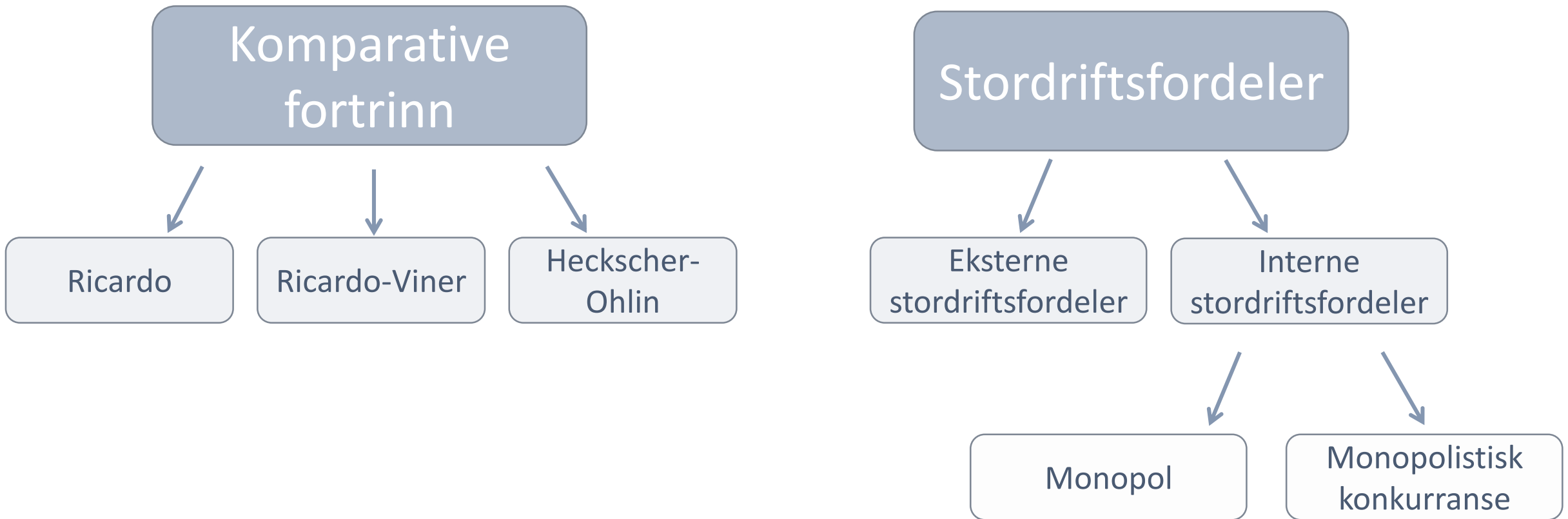
Land oppnår gevinster ved å handle med hverandre

Hva er gevinstene?

Oppsummering av faget

I faget har vi jobbet med fem modeller som viser gevinster ved handel

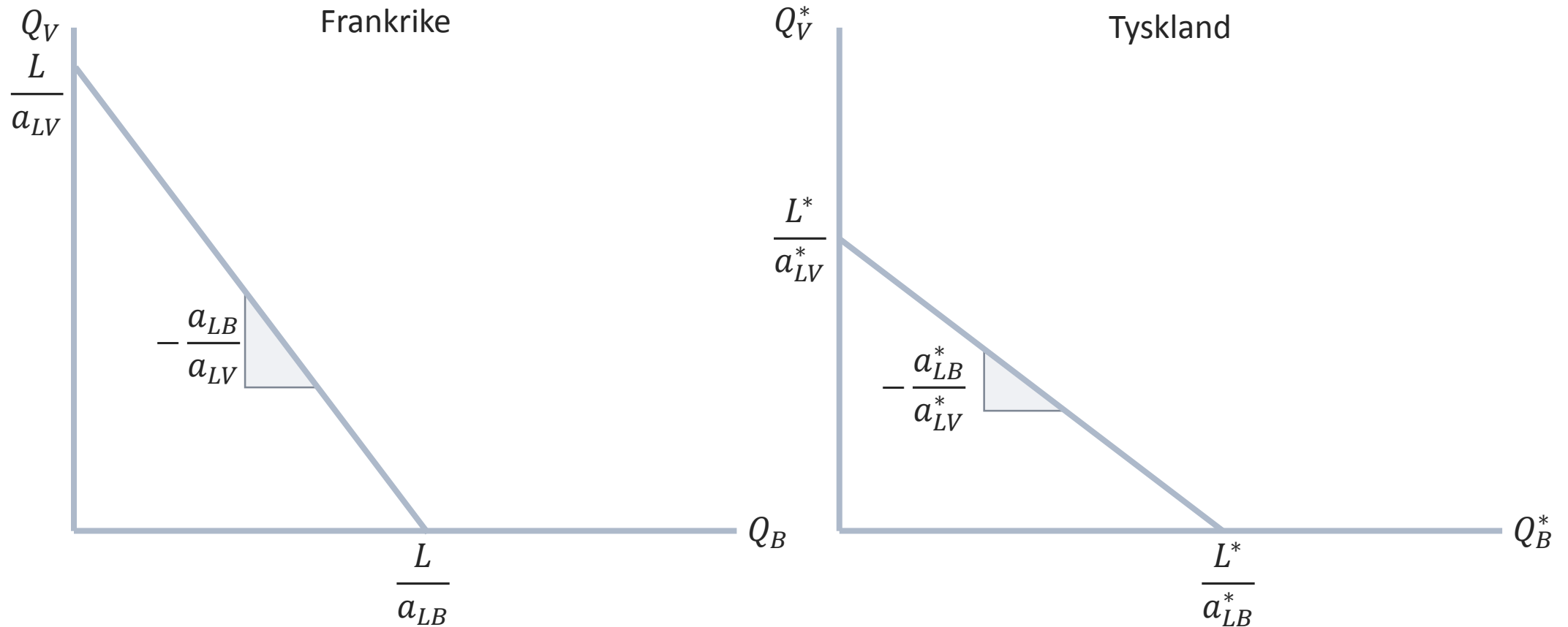
Ricardo-modellen

- Brukes til å forklare hvordan ulik produktivitet/teknologi i land gir ulike alternativkostnader og dermed komparative fortrinn
- Gevinsten ved handel kommer av økte konsummuligheter som følge av full spesialisering i henhold til komparative fortrinn
- Vi har kun en type innsatsfaktor, arbeidskraft, og kan dermed ikke si noe om inntektsfordeling mellom innsatsfaktorer

Oppsummering av faget

Sentrale figurer i Ricardo-modellen:

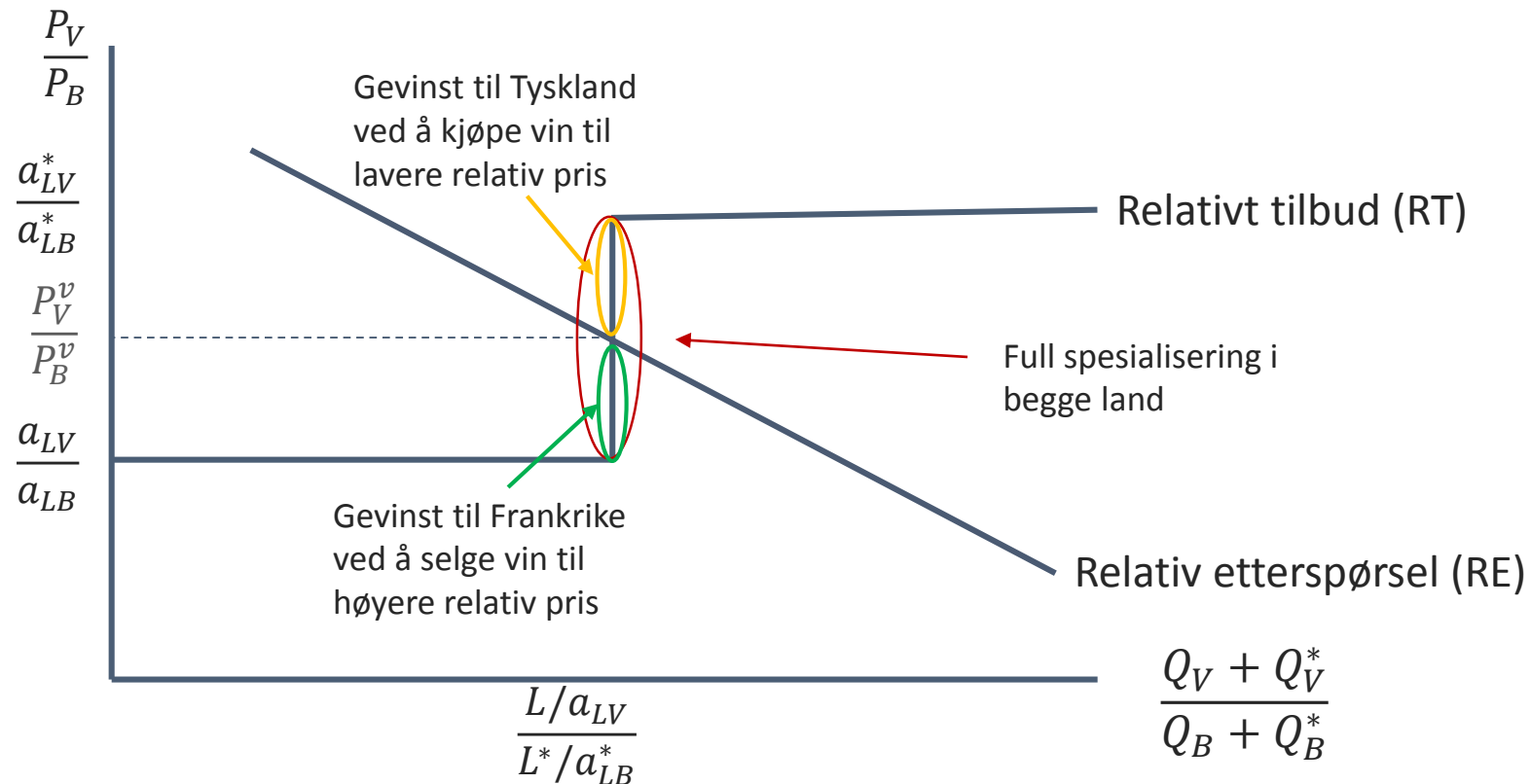
- Landene i autarki

Oppsummering av faget

Sentrale figurer i Ricardo-modellen:

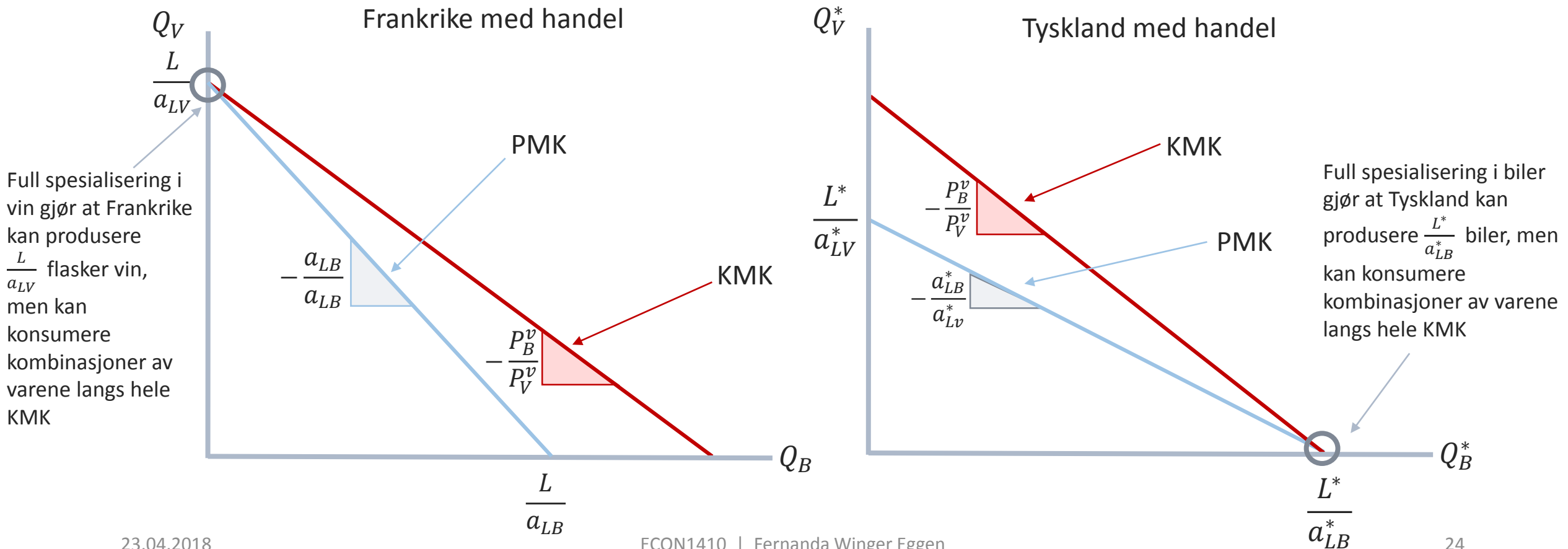
- Med handel vil verdensprisene konvergere

Oppsummering av faget

Sentrale figurer i Ricardo-modellen:

- Landene vil oppleve økte konsummuligheter ved handel

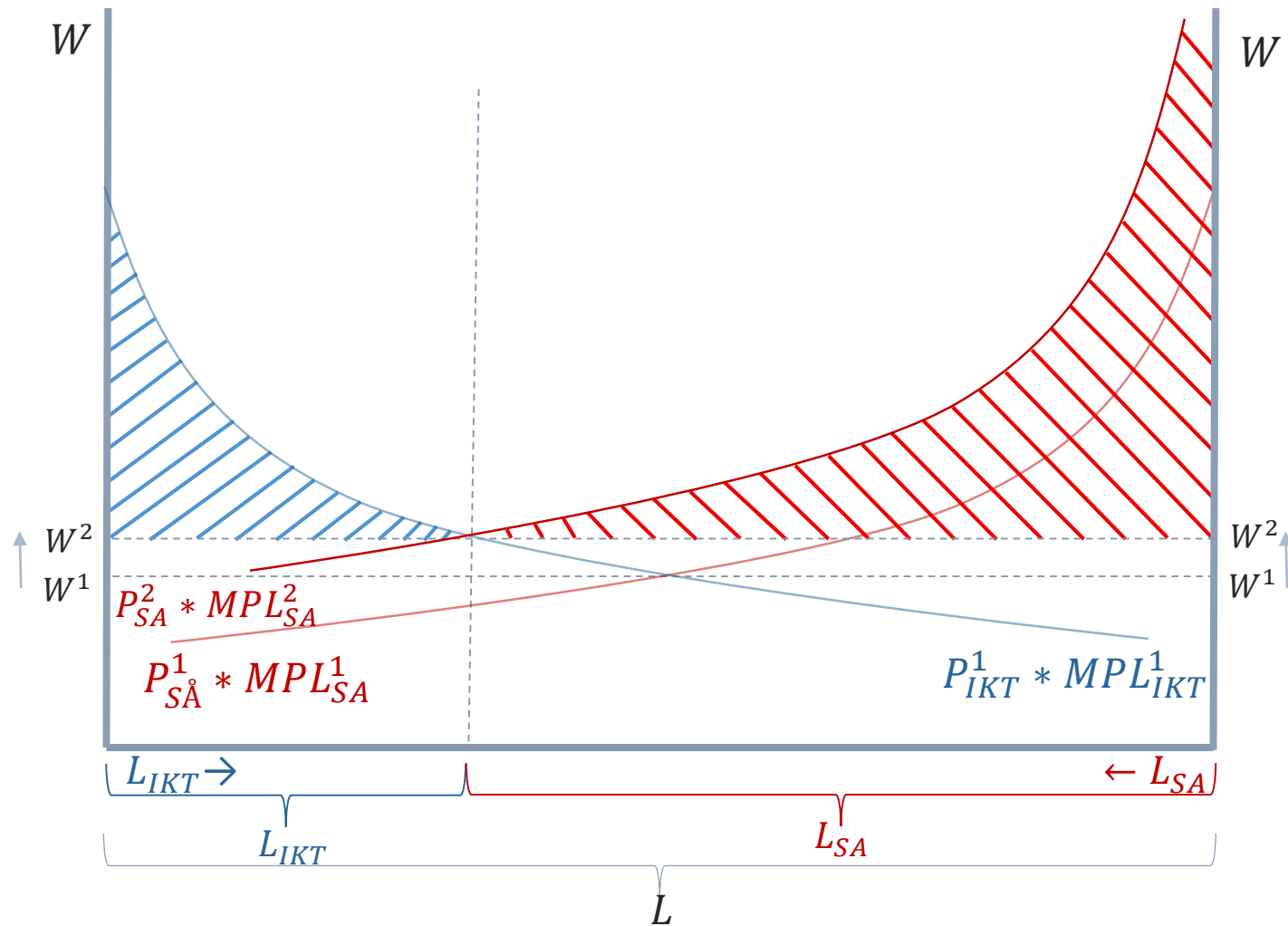
Ricardo-Viner-modellen

- Modellen inkluderer mobile og spesifikke innsatsfaktorer og er kortsiktig
 - På kort sikt vil det være en innsatsfaktor i hver sektor som ikke kan flytte – selv om de kunne tjent på det
 - Den andre innsatsfaktoren vil være mobil og flytte mellom sektorer helt til inntekten er lik i begge sektorer
- Brukes til å forklare to ting:
 1. Virkningen av en endring i pris eller marginalproduktivitet på kort sikt
 2. Virkningen av en endring i tilgangen på innsatsfaktorer på kort sikt
- Virkningene inkluderer:
 - Fordelingen av den mobile innsatsfaktoren på tvers av sektorene
 - Inntektsfordelingen mellom de ulike innsatsfaktorene

Oppsummering av faget

Sentrale figurer i Ricardo-Viner-modellen:

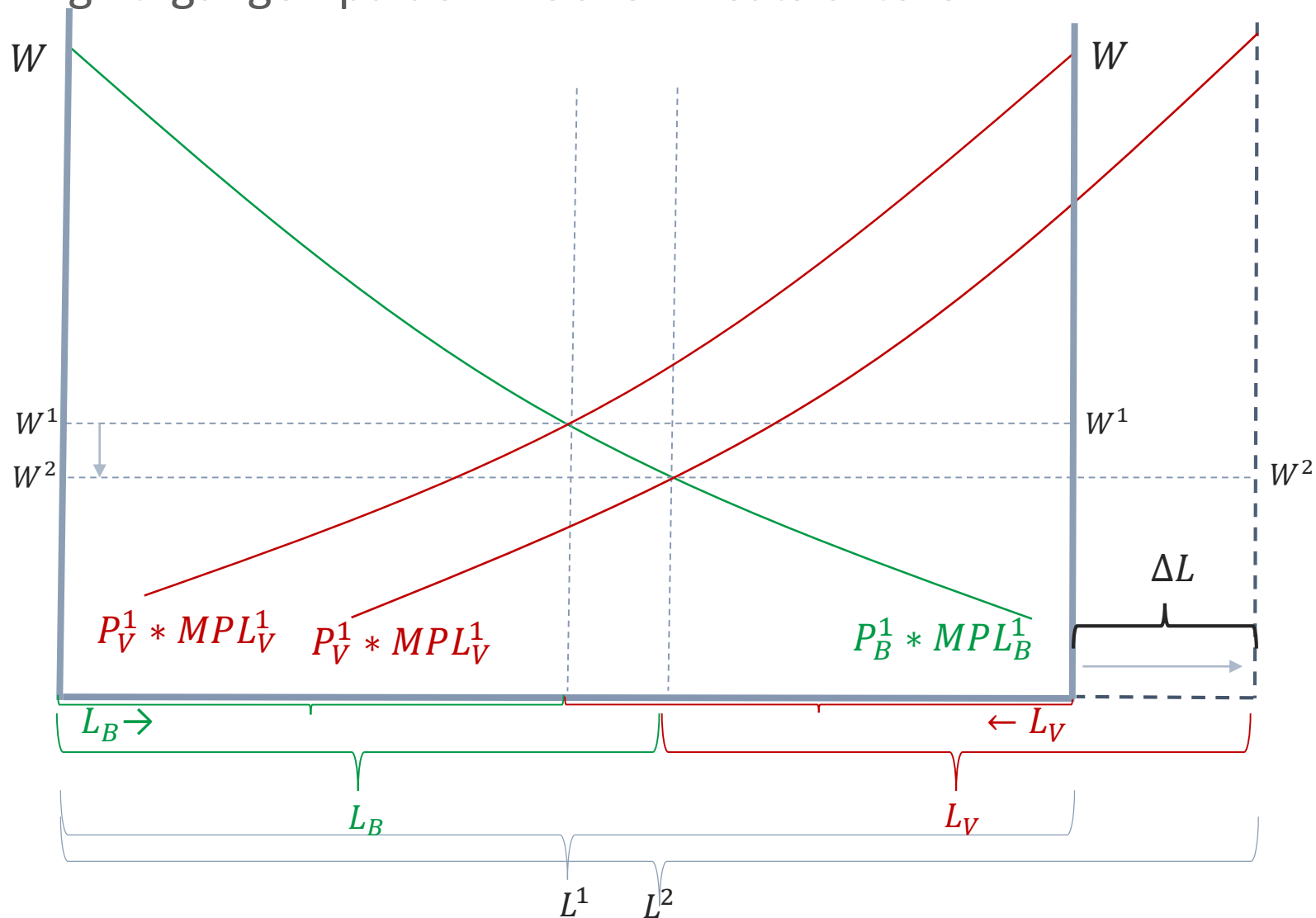
- Endring i en av sektorenes priser

Oppsummering av faget

Sentrale figurer i Ricardo-Viner-modellen:

- Endring i tilgangen på den mobile innsatsfaktoren

Heckscher-Ohlin-modellen

- Modellen inkluderer to innsatsfaktorer og er langsiktig
 - På lang sikt vil begge innsatsfaktorer ha muligheten til flytte til den sektoren som gir dem høyest inntekt
 - Flyttingen skjer helt til inntekten er lik i begge sektorer - faktorprisutjevning
- Brukes til å forklare to ting:
 1. Virkningen av en endring i de relative prisene på lang sikt
 2. Virkningen av en endring i den relative tilgangen på innsatsfaktorer på lang sikt
- Virkningene inkluderer:
 - Effekten på velferd (konsummuligheter)
 - Næringsstruktur/produksjonsmønster (hvor mye av hver vare som produseres)
 - Inntektsfordelingen mellom de ulike innsatsfaktorene

Oppsummering av faget

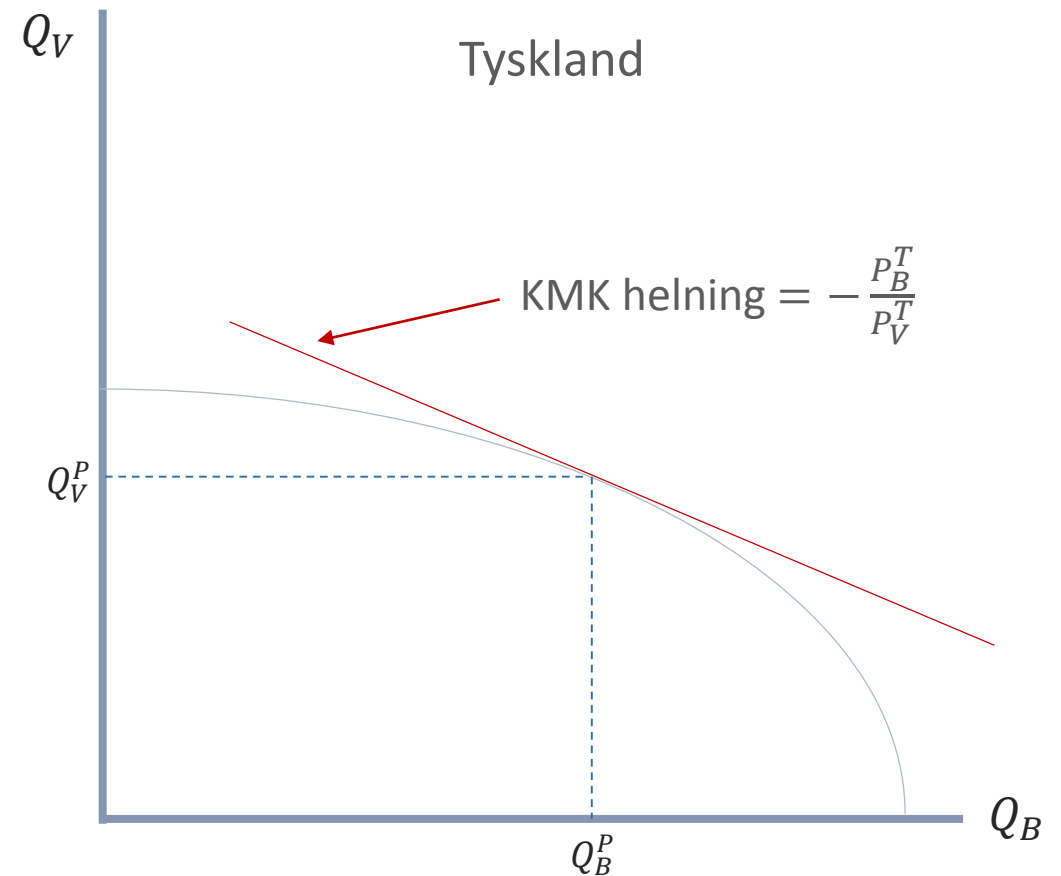
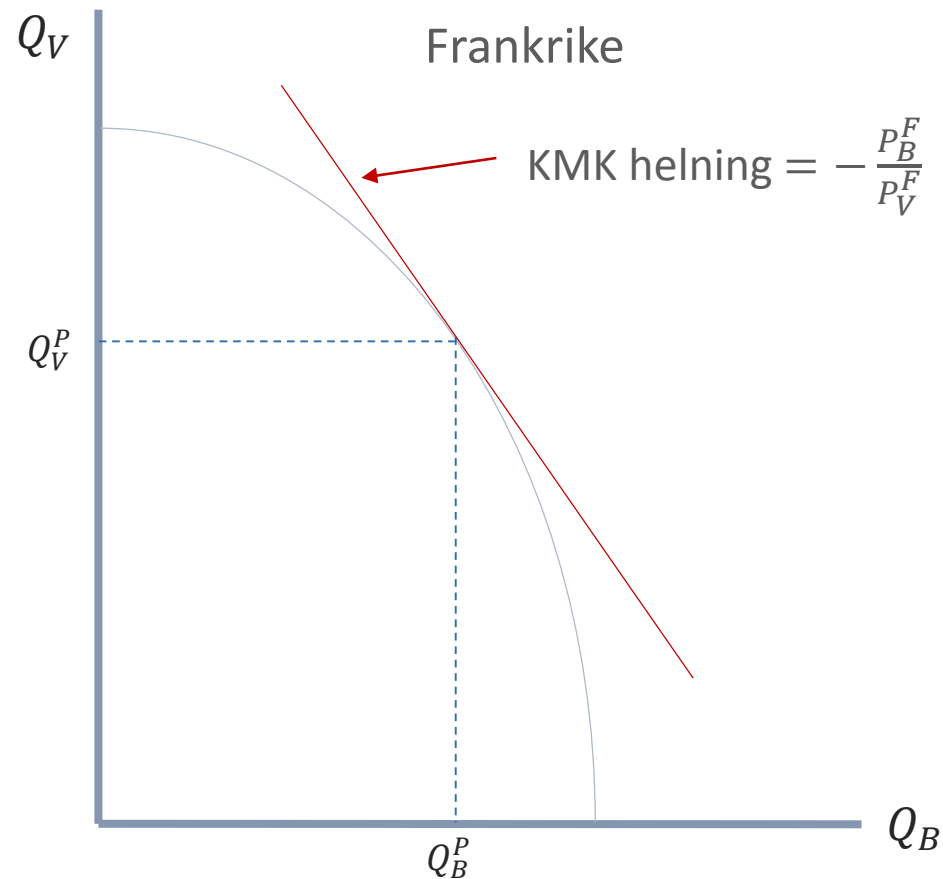
Heckscher-Ohlin-modellen og en endring i de relative prisene

- Når land åpner opp for handel forteller Heckscher-Ohlin-modellen hvordan ulik tilgang på innsatsfaktorer i land gir ulike alternativkostnader og dermed komparative fortrinn
- Verdensprisen vil havne et sted mellom de to autarkiprisene
- Gevinsten ved handel kommer av økte konsummuligheter som følge av spesialisering i henhold til komparative fortrinn

Oppsummering av faget

Sentrale figurer i Heckscher-Ohlin-modellen:

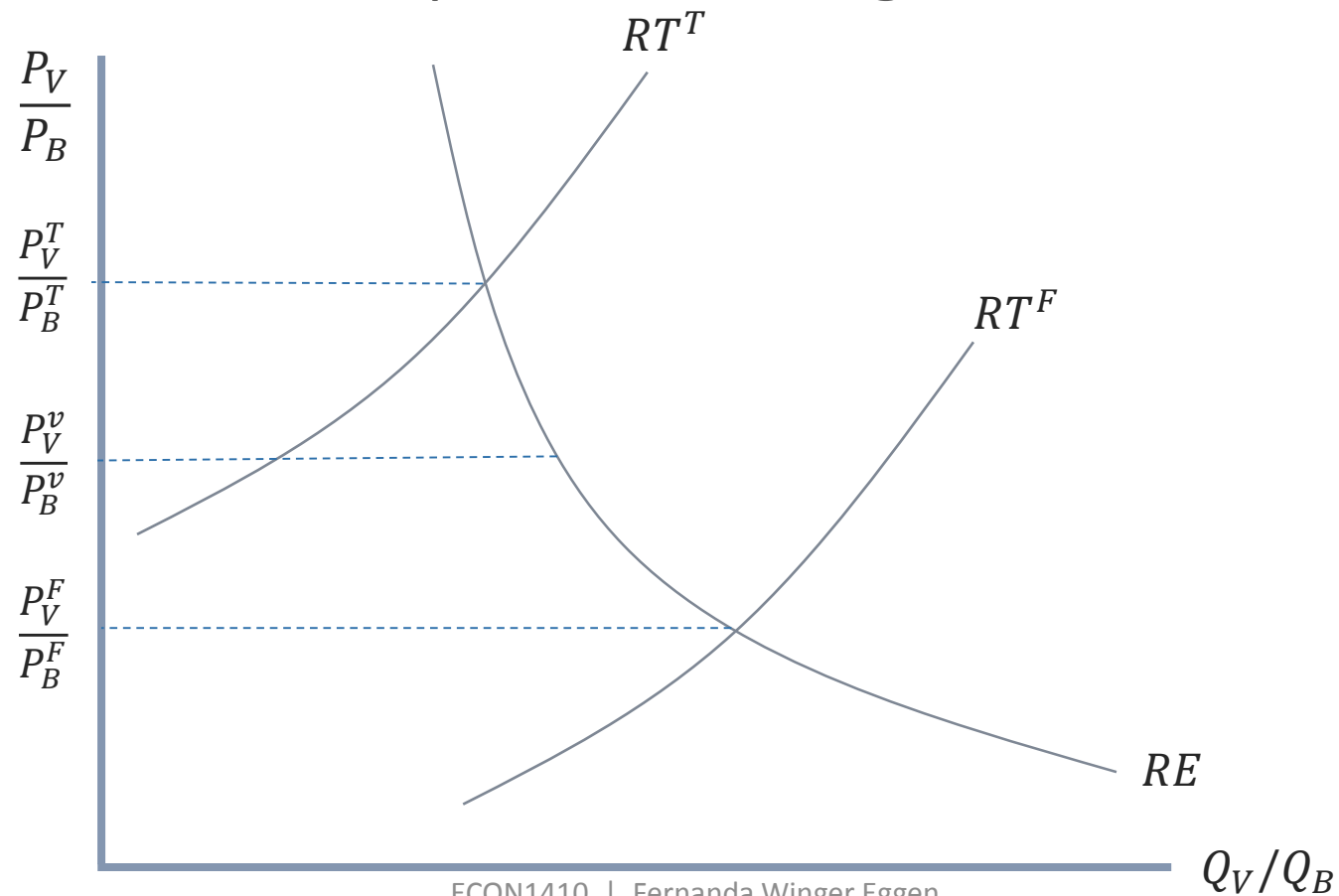
- Landene i autarki

Oppsummering av faget

Sentrale figurer i Heckscher-Ohlin-modellen:

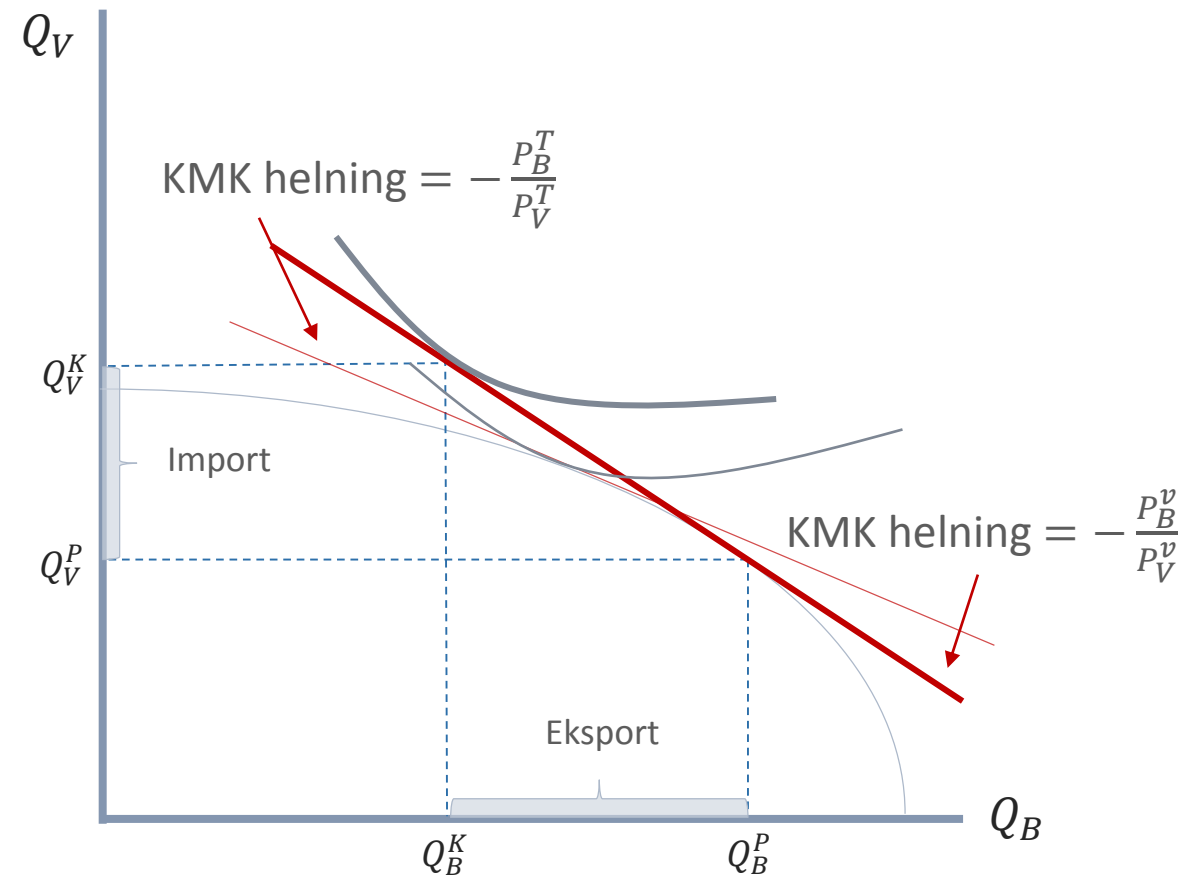
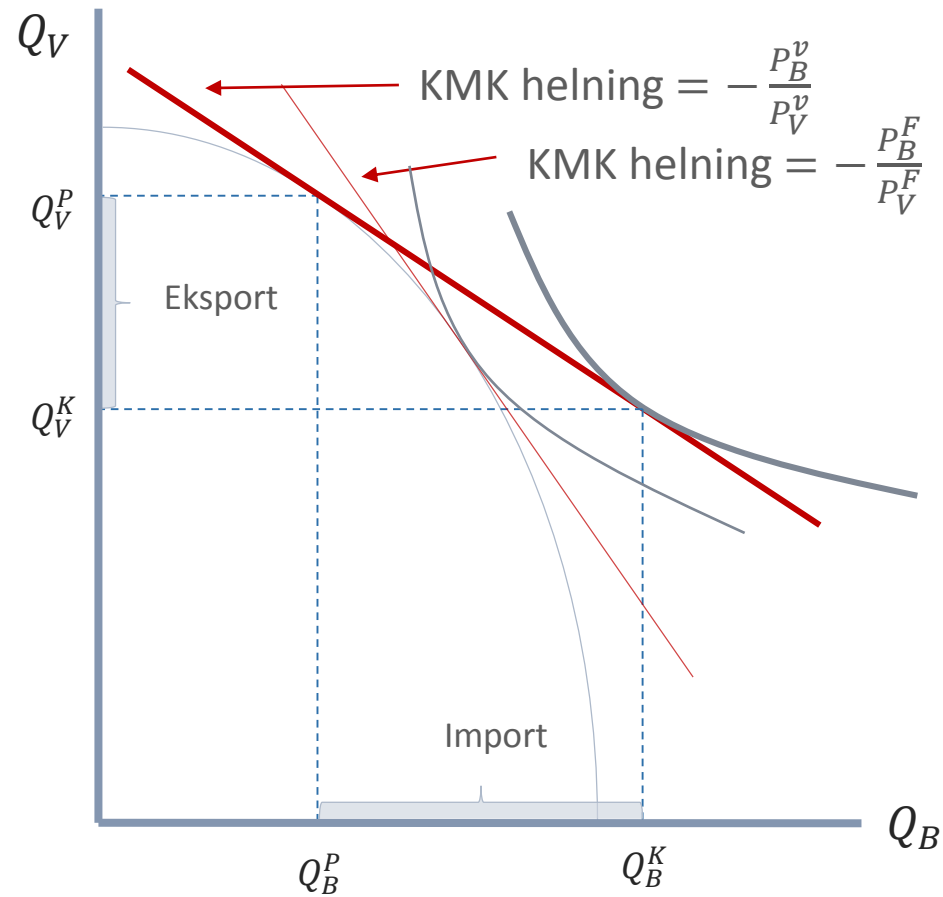
- Med handel vil verdensprisene konvergere

Oppsummering av faget

Sentrale figurer i Heckscher-Ohlin-modellen:

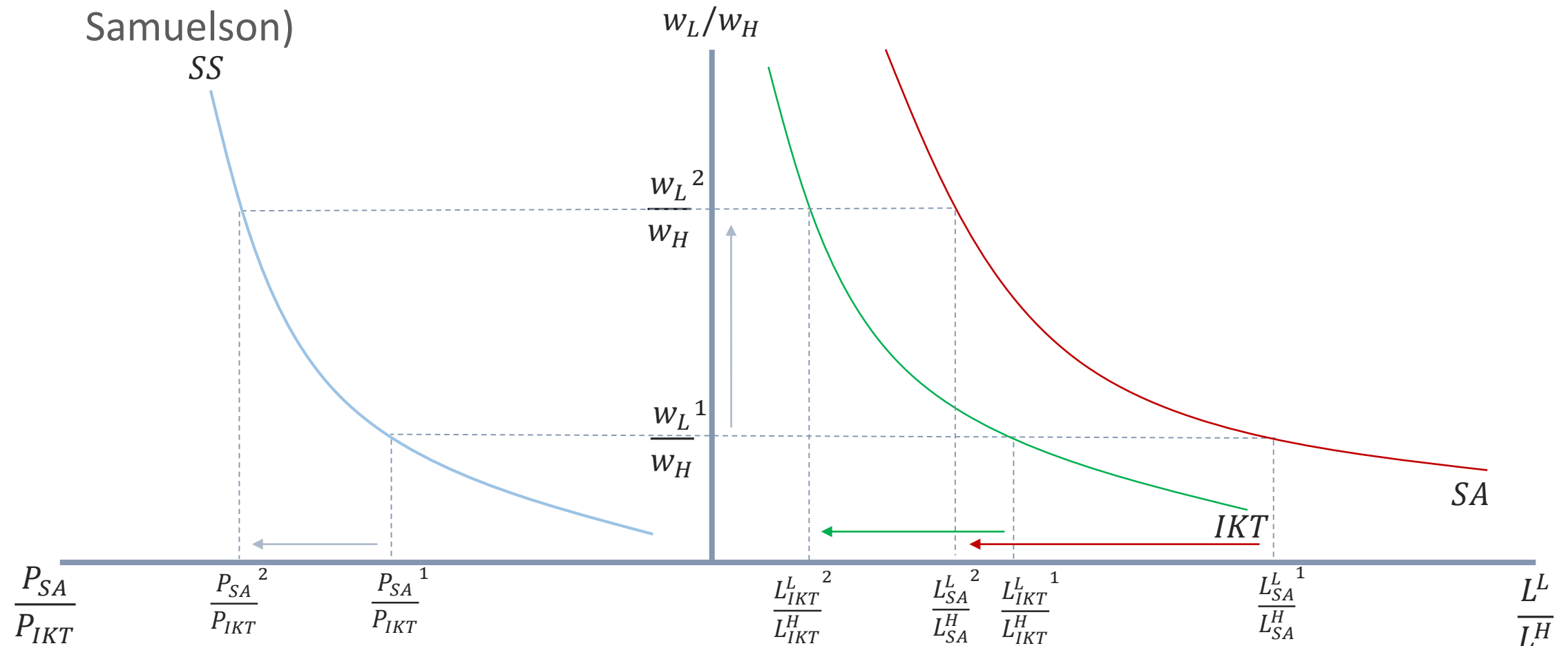
- Landene vil oppleve økte konsummuligheter

Oppsummering av faget

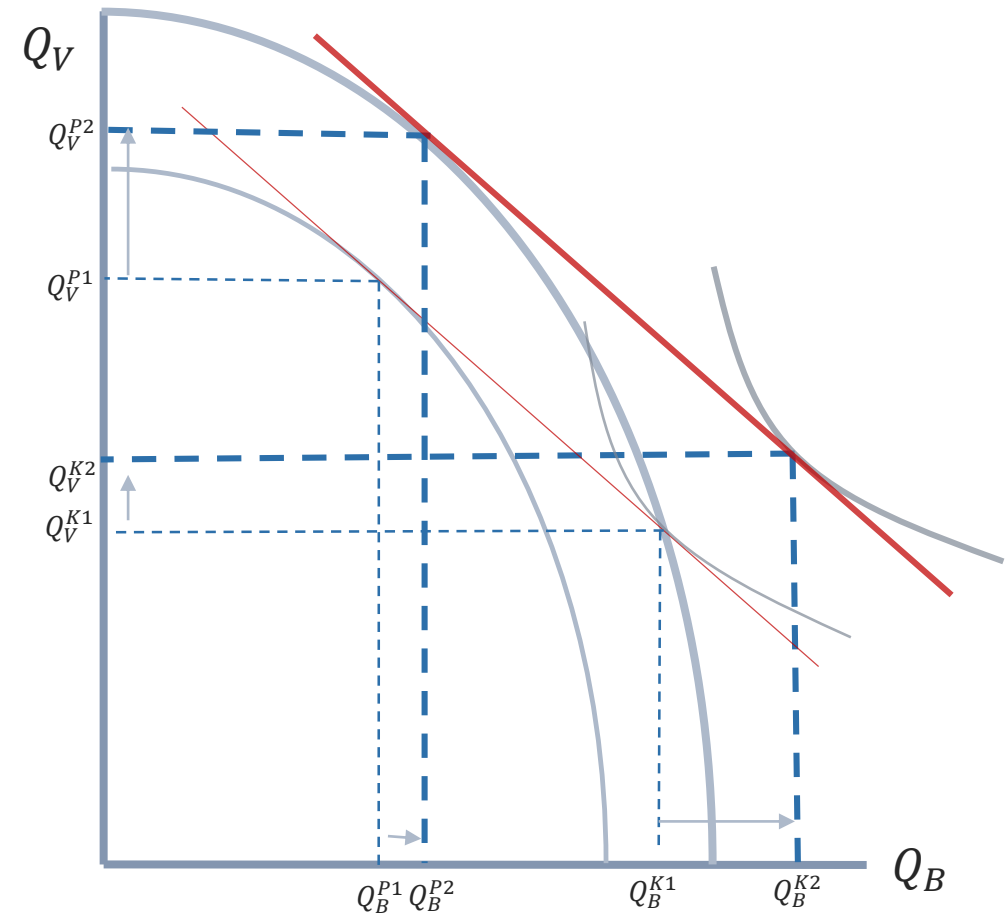
Sentrale figurer i Heckscher-Ohlin-modellen:

- Innsatsfaktoren som brukes intensivt i produksjon av eksportvaren vil tjene på handel, mens innsatsfaktoren som brukes intensivt i import vil tape (Stolper-Samuelson)

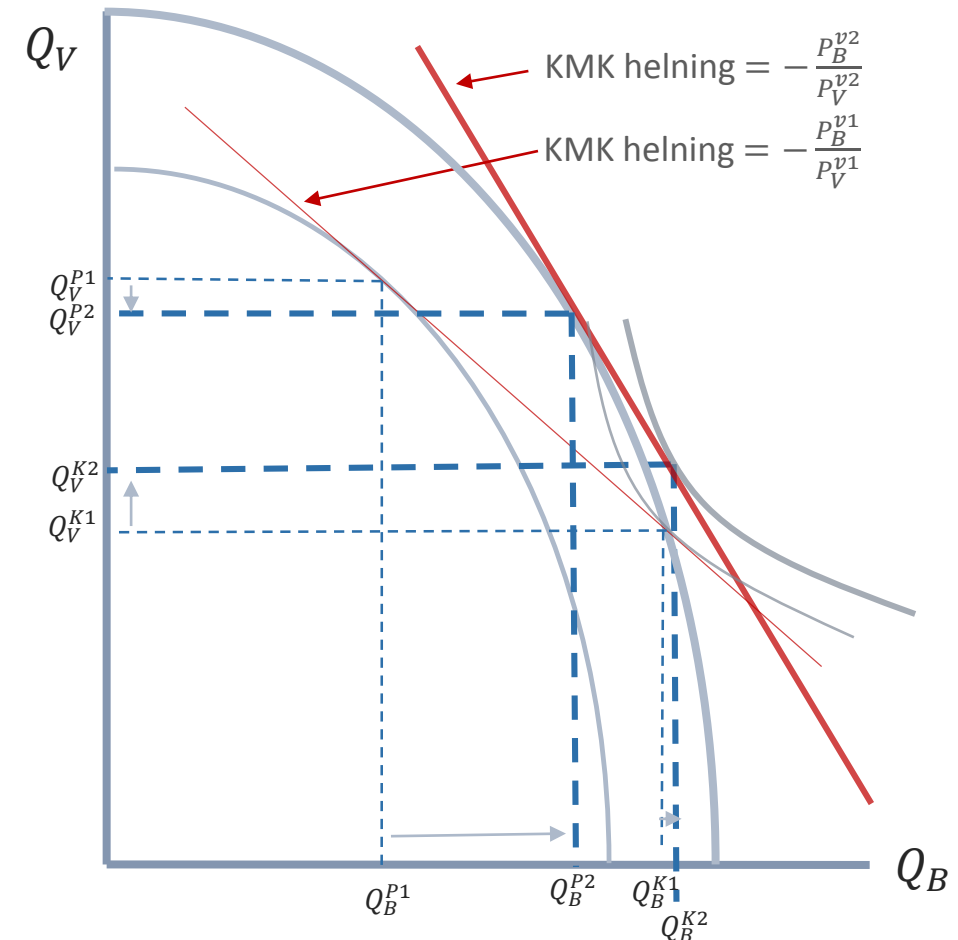
Sentrale figurer i Heckscher-Ohlin-modellen:

- Endret tilgang på innsatsfaktorer i et lite land
- Ingen endring i bytteforhold (KMK)
- Økt velferd

Sentrale figurer i Heckscher-Ohlin-modellen:

- Endret tilgang på innsatsfaktorer i et stort land
 - Endring i bytteforhold (KMK)
 - Forverret bytteforhold om veksten skjer i eksportsektoren, og forbedret bytteforhold om den skjer i importkonkurrerende sektor
 - Sannsynligvis økt velferd

Oppsummering av faget

Stordriftsfordeler

- Eksterne stordriftsfordeler
- Interne stordriftsfordeler
 - Monopol
 - Monopolistisk konkurranse

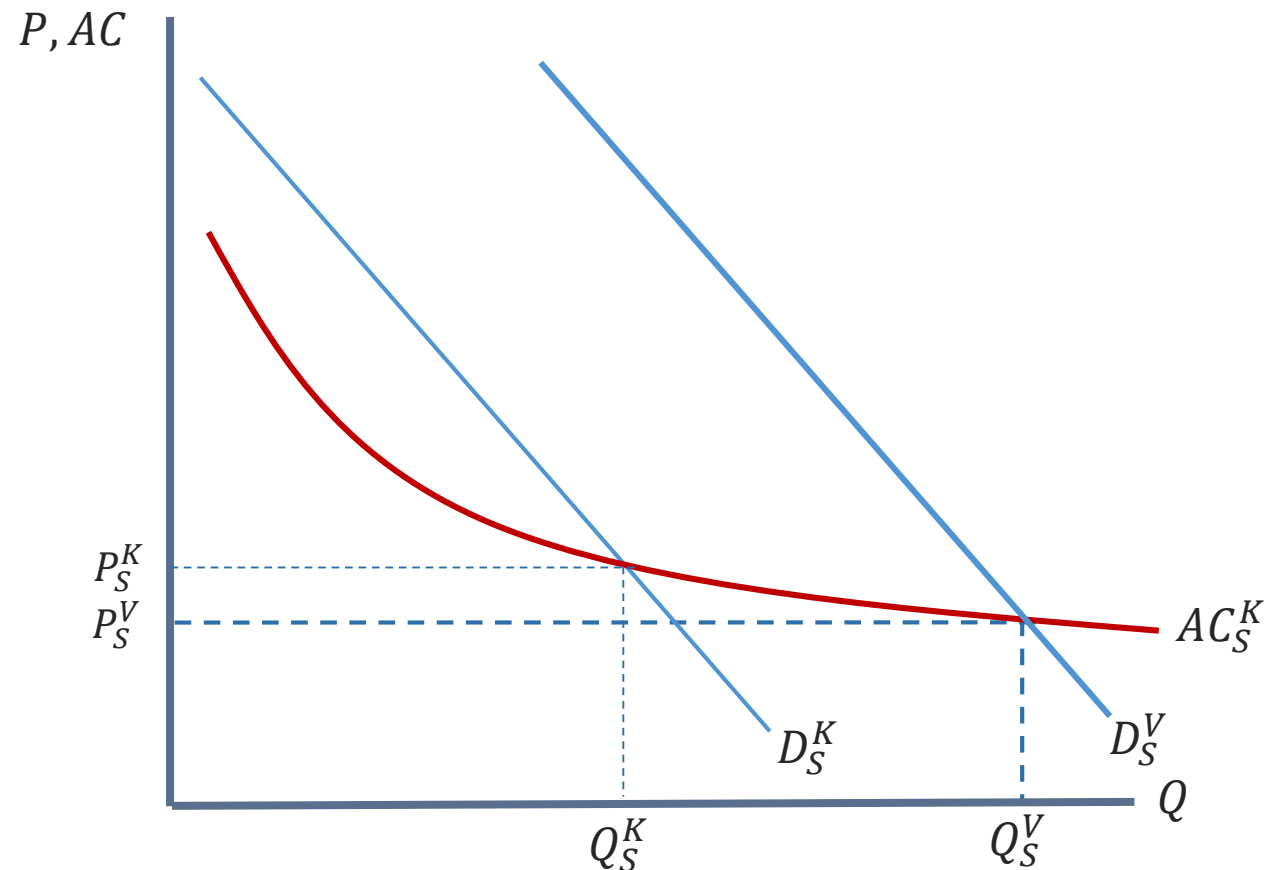

Eksterne stordriftsfordeler

- Bedrifter får lavere gjennomsnittskostnader av at næringen de er en del av vokser fordi de får:
 - Tilgang på konsentrerte arbeidsmarkeder
 - Tilgang på spesialiserte innsatsfaktorer til produksjon
 - Smitteeffekter av kunnskap
- Eksterne stordriftsfordeler gir opphav til næringsklynger
 - Hollywood, IKT på Fornebu, Silicon Valley og Bangalore

Eksterne stordriftsfordeler illustrert

- Med eksterne stordriftsfordeler blir prisene med handel lavere enn prisen var i noen av landene under autarki
- Dette er fordi markedet blir større og kostnaden faller med størrelsen av produksjon
- Produksjonen vil samles der den koster minst

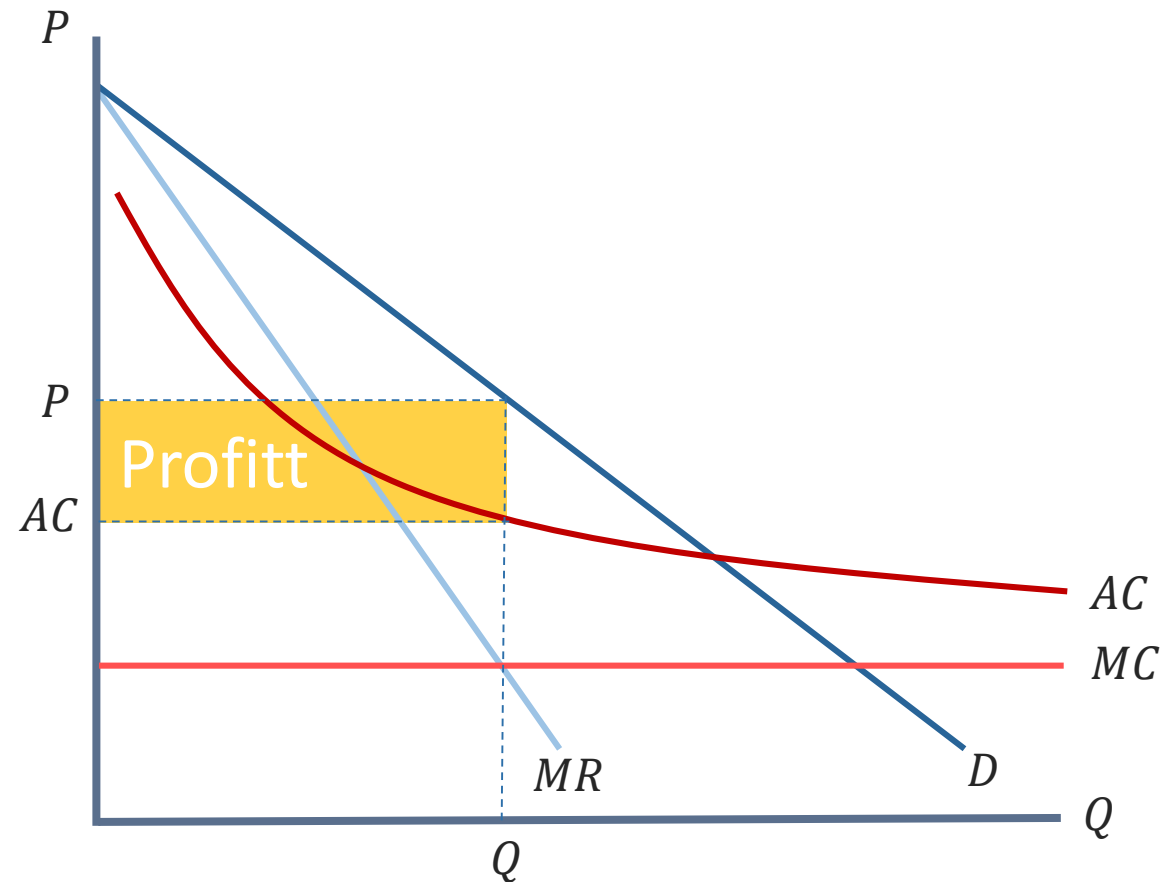

Interne stordriftsfordeler

- Bedrifter får lavere gjennomsnittskostnader av at deres egen produksjon blir større fordi de har høye oppstartskostnader
- Interne stordriftsfordeler gir opphav til monopoler eller monopolistisk konkurranse
 - Et monopol vil oppleve å få en profitt som følge av å være eneste leverandør av en vare
 - Ved monopolistisk konkurranse settes en pris lik gjennomsnittskostnad fordi virksomheter vil ønske å etablere seg helt til profittområdet som monopolisten hadde er forsvunnet

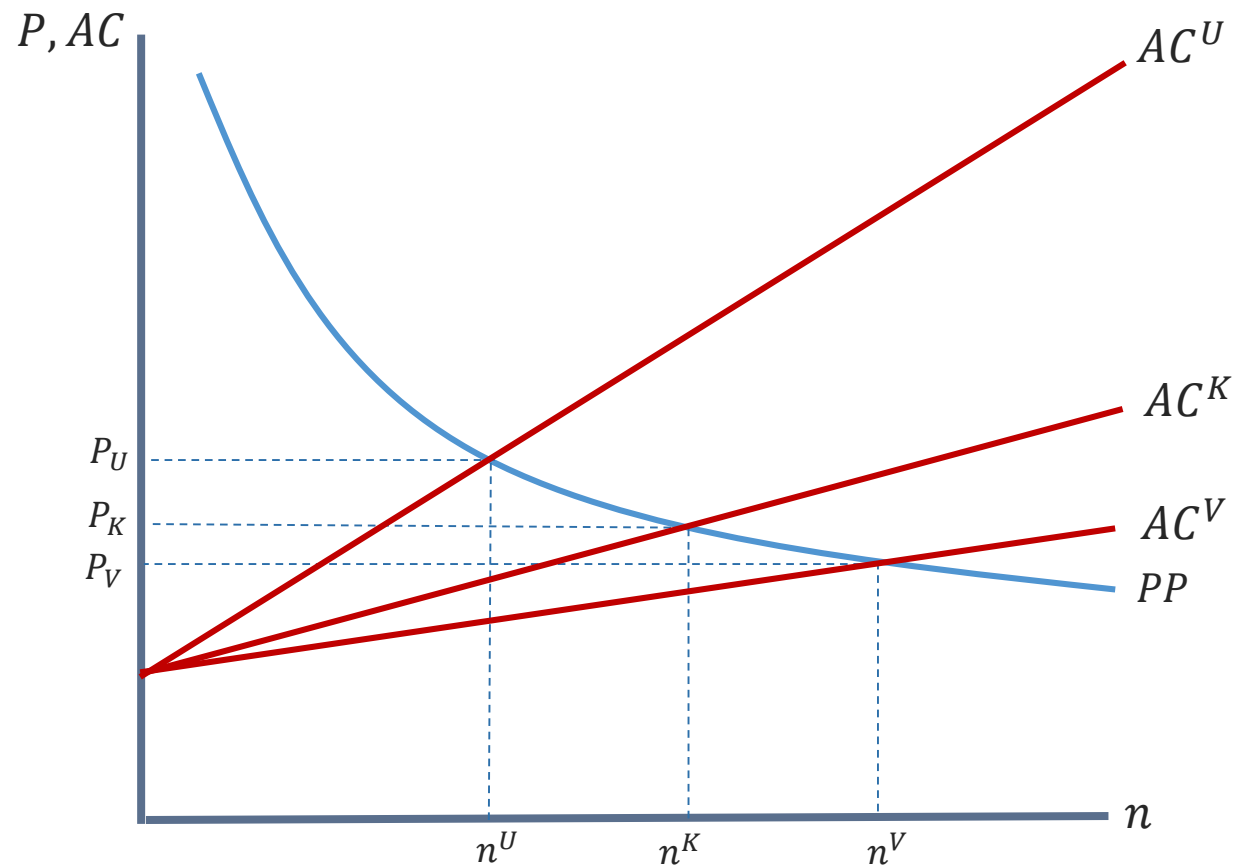
Sentrale figurer i interne stordriftsfordeler

- Monopol
 - Som eneste produsent av en type vare oppnår et monopol en profit
 - Mengden av varen som blir solgt i markedet vil være mindre og prisen vil være høyere, enn ved fullkommen konkurranse

Sentrale figurer i interne stordriftsfordeler

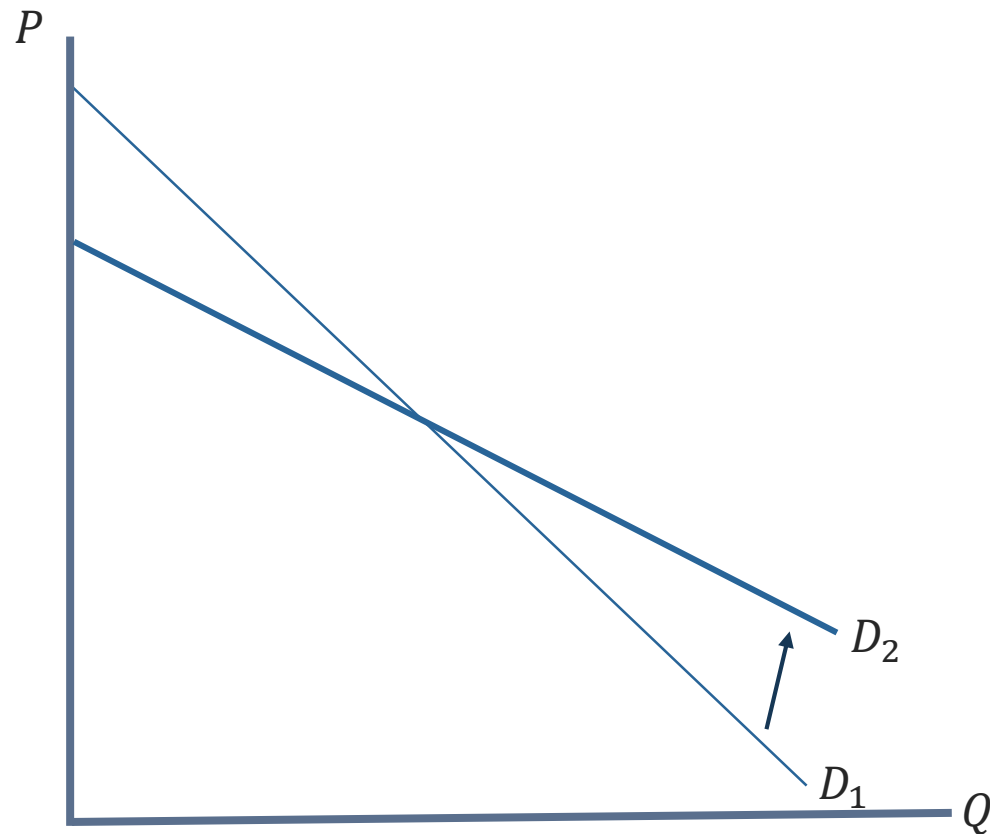
- Med handel og monopolistisk konkurranse vil noen bedrifter utkonkurreres, men konsumentene får en lavere pris og flere varianter å velge mellom

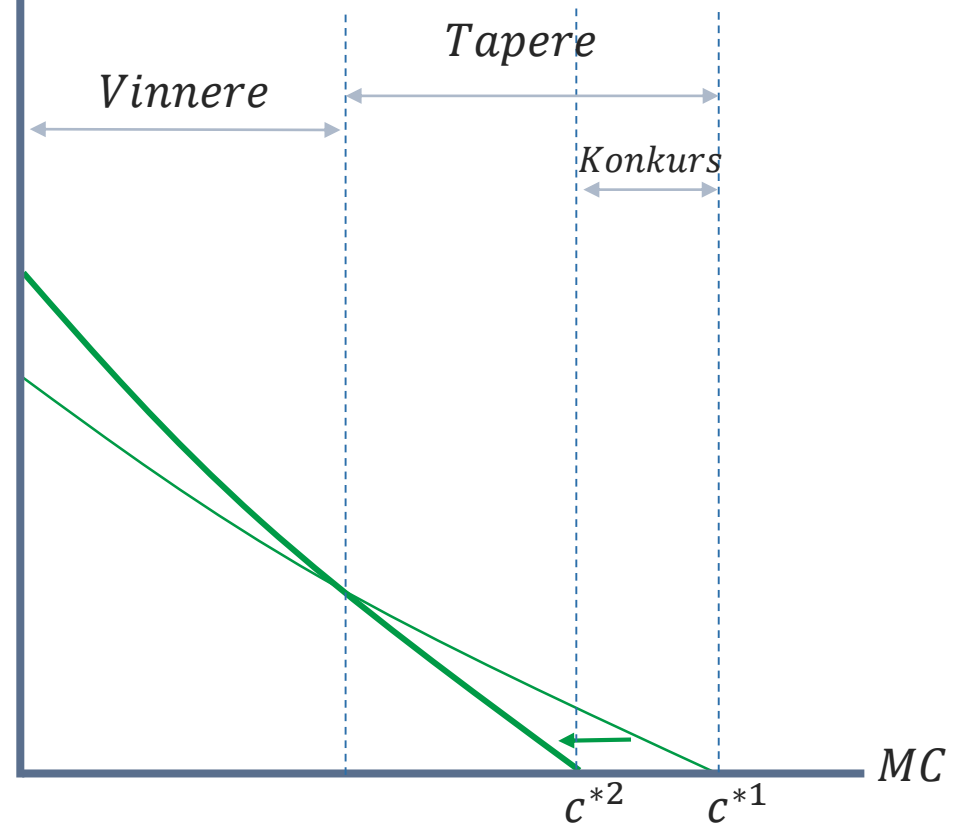
Oppsummering av faget

Sentrale figurer i interne stordriftsfordeler

- Hvis vi antar at bedriftene er like vil det være tilfeldig hvem som utkonkurreres, mens hvis vi antar at de er ulike vil det være de med høyest kostnad som utkonkurreres

Driftsresultat

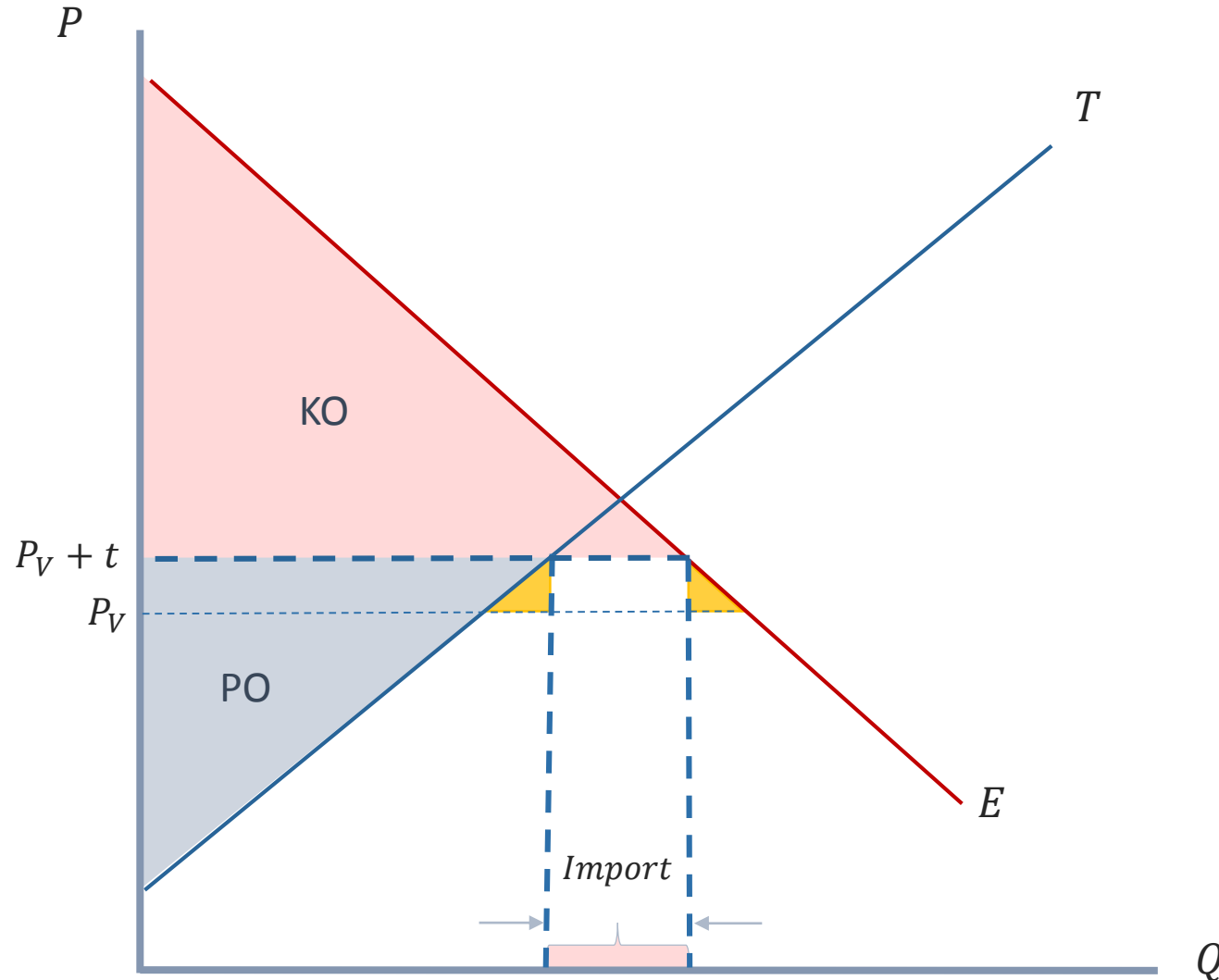

Handelsbarrierer

- I tillegg til å se på gevinster som kan oppnås med handel har vi sett på virkningen av handelsbarrierer
- Vi har sett at innføringen av handelsbarrierer, som toll og subsidier, vil føre til et tap for verden samlet sett, men at en importtoll kan gi landet som innførte toll en gevinst dersom landet er stort

Importtoll for et lite land

Eksamen

- Eksamen er 18. mai og vil bestå av 3 til 4 oppgaver
- Alt som har vært gjennomgått på forelesning og seminar er eksamensrelevant
- Oppgavene vil være vektet – bruk vektingen til å veilede egen tidsbruk på eksamen
- Eksamen er på pc – for de som ønsker er det kurs i Inspira 2. mai klokken 14.15 i auditorium 6

Eksempler på type eksamensoppgaver

OPPGAVE 3:

Stålindustrien har vært gjenstand for beskyttelse mot internasjonal konkurranse i flere land, herunder USA.

- a) Anta at verdensmarkedsprisen for stål ligger under prisen for stål i USA under autarki. Sammenlikn konsument-, produsent- og samfunnsøkonomisk overskudd i USA under autarki og med frihandel. Illustrer svaret ved hjelp av en figur, og gjør rede for hvem som vinner og taper på endringen i handelsregime.
- b) Anta at USA tillater import av stål men innfører en importtoll. Gjør rede for konsekvensene for ulike grupper og samfunnet sett under ett. Bruk figur til å illustrere svaret ditt.
- c) Hva legger vi i begrepet optimal toll? Forklar og illustrer grafisk.

Eksempler på type eksamensoppgaver

OPPGAVE 4:

Handel mellom land gir gevinster, men de er ujevnt fordelt. Noen vinner og noen taper.

- a) Gjør rede for hva som er kildene til gevinster ved handel basert på ulike antakelser om markedsstruktur og teknologi.
- b) Hvem kan potensielt sett tape på internasjonal handel? Forklar hvorfor de taper, og hvilke forhold som påvirker hvor stort eller lite tapet blir.

- Komparative fortrinn (ulik tilgang på ressurser eller teknologi)
- Stordriftsfordeler (interne og eksterne)

- Innsatsfaktoren som brukes intensivt i importkonkurrerende sektor
- Produsenter i importkonkurrerende sektor
- Konsumenter av eksportvaren
- Mindre produktive bedrifter

Eksempler på type eksamensoppgaver

OPPGAVE 2:

Anta at i landet *Nord* er det to sektorer som produserer henholdsvis biler og klær. Anta videre at i forhold til resten av verden har landet et komparativt fortrinn innen bilproduksjon og en komparativ ulempe innen klesproduksjon.

Anta at landet i utgangspunktet er i autarki. Anta videre at landet vurderer å endre sitt handelsregime. To alternativer blir vurdert: (I) fullstendig fri handel med både biler og klær, og (II) frihandel med biler og handel med importtoll på klær. Du blir bedt om å vurdere konsekvensene av begge alternativer:

- Forklar ved hjelp av figurer hvordan endringen i handelsregime påvirker etterspørsel fra forbrukerne i *Nord* og tilbudet fra produsentene i *Nord* av henholdsvis biler og klær
- Forklar ved hjelp av figurer hvordan endringen i handelsregime påvirker konsument- og produsentoverskudd i markedet for henholdsvis klær og biler.
- Forklar ved hjelp av figurer hvordan endringen i handelsregime påvirker nettovelferd.
- Hvilke gruppe(r) vil være for og imot endringen i handelsregime? Forklar på bakgrunn av analysen du har gitt i punktene over. Ta stilling til hvordan de ulike gruppene vil vurdere de to ulike alternativene (I) og (II).

Eksempler på type eksamensoppgaver

OPPGAVE 3:

La oss tenke oss at det i Storbritannia kun produseres to goder, industrivarer og tjenester. Disse produseres ved hjelp av to faktorer, arbeidskraft og kapital. La oss videre anta at industrivarer er kapitalintensive og at tjenester er arbeidsintensive.

- a. Dersom Storbritannia får økt arbeidsinnvandring fra EU, hvilke konsekvenser får dette for sysselsetting og lønninger i de to sektorene på kort og lang sikt? Forklar ved hjelp av tekst og diagrammer.
- b. Hvilke grupper i Storbritannia vil være for og imot arbeidsinnvandring? Forklar ved hjelp av tekst og diagrammer.

Eksempler på type eksamensoppgaver

OPPGAVE 4:

Anta at vi har et land, Vest, som er aktivt innen produksjonen av gode A og B, og at produksjonen er kjennetegnet ved fullkommen konkurranse. Landet har to produksjonsfaktorer og faktorsubstitusjon er mulig.

- a. Illustrer ved hjelp av en figur hvordan produksjonsmulighetskurven til landet ser ut.
- b. Hvordan bestemmes produksjonstilpasning vi får i landet i autarki? Tegn og forklar.
- c. Vest åpner opp for handel med nabolandet, Øst, som har komparativ fortrinn innen gode A. Vis den nye produksjonstilpasningen til Vest. Tegn og forklar hva som blir forbruk, eksport og import i Vest av gode A og B etter handelsliberaliseringen.

Eksempler på type eksamensoppgaver

OPPGAVE 2:

Anta at verden består av tre land: Kina, USA, og Tyskland. Legg også til grunn Tyskland og Kina handler med hverandre. USA handler med Tyskland men har holdt opp å handle med Kina. Anta videre at det foregår produksjon innen tre sektorer: Elektronikkindustri, bilindustri og klesindustri. Anta at

- Kina eksporterer elektronikk og tekstiler og importerer biler;
- Tyskland eksporterer biler og importerer klær og elektronikk;
- USA eksporterer elektronikk og biler og importerer klær.

Kina opplever en sterk produktivitetsvekst innenfor elektronikkindustrien. Gjør rede for

- hvilke land som påvirkes og hva som er avgjørende for at de blir påvirket; og
- hvordan produksjon og velferd i de respektive landene eventuelt påvirkes.

Begrunn svarene dine og illustrer ved hjelp av figurer så fremt mulig.

Eksempler på type eksamensoppgaver

Oppgave 2 (25 poeng):

- a) Anta at det er to produksjonsfaktorer, land og kapital, og at USA er relativt rikelig utstyrt med kapital, mens Mexico er relativt rikelig utstyrt med land. Med utgangspunkt i Heckscher-Ohlin-teorien, er du enig eller uenig i hver av påstandene i – iii nedenfor? Begrunn og forklar svarene dine.
- Meksikanske landeiere bør støtte meksikansk-amerikansk frihandel.
 - Meksikanske kapitalister bør motsette seg meksikansk-amerikansk frihandel.
 - Amerikanske kapitalister bør støtte meksikansk-amerikansk frihandel.
- b) Hvilken av påstandene i og ii nedenfor er riktig? Begrunn og forklar. Anta at den italienske regjeringen pålegger en toll på importerte datamaskiner, som vi antar er kapitalintensive varer. Legg til grunn at Italia er relativt rikelig utstyrt med arbeidskraft, og at ingen land legger gjengjeldelses-tollsatsler på italienske eksportvarer. Da sier Stolper-Samuelson-teoremet at
- realinntekten til Italias kapitaleiere vil stige.
 - realinntekten til Italias kapitaleiere vil falle.

Eksempler på type eksamensoppgaver

OPPGAVE 1:

- a. I Tyskland og Spania skjer all produksjon innen to sektorer: landbruk og industri. Ta stilling til følgende påstand: Dersom produktiviteten til arbeidskraften i Tyskland relativt til Spania er fem ganger høyere innen landbruk og ti ganger høyere innen industri, så vil Tyskland ikke ønske å handle med Spania. Er påstanden riktig eller gal? Begrunn og forklar svaret ditt ved hjelp av teori om internasjonal handel.
- b. Spania opplever en produktivitetsøkning innen industrien. Nå er produktiviteten til arbeidskraften i Tyskland fem ganger høyere enn i Spania innen begge sektorer. Ta igjen stilling til om Tyskland tjener på å handle med Spania.
- c. I tabellen under har vi to land, Storbritannia og Frankrike, hvor det foregår produksjon i to sektorer - industri og matvarer.

Arbeidsinnsats i produksjonen		
	Matvarer	Industri
Storbritannia	1 timer/kg	2 timer/liter
Frankrike	6 timer/kg	3 timer/liter

- i. Gjør rede for alternativkostnaden ved henholdsvis matvarer og industriproduksjon i begge land.
- ii. Illustrer med utgangspunkt i alternativkostnaden i de to landene hvordan den samlede relative tilbudskurven for matvarer relativt til industri (Q_M/Q_I) for de to landene vil se ut.
- iii. Tegn og forklar: hvordan vil landene spesialisere seg dersom vi tillater dem å handle og vi har en relativ verdensmarkedspris som ligger mellom alternativkostnaden i de to landene.

Eksempler på type eksamensoppgaver

OPPGAVE 2:

- a. En retning innen nyere handelsteori legger til grunn at bedriftene er ulike og har stordriftsfordeler i produksjonen. Diskuter følgende påstand fra en bedriftsleder i lys av nyere handelsteori: *«Dersom vi åpner opp for handel med Kina innen denne næringen, vil snart bare de beste av oss være igjen.»*
- b. Gjør rede for - ved hjelp av tekst og figurer - hvilke virkninger av handelsliberalisering vi kan se for oss innen en næring karakterisert ved ufullkommen konkurranse og ulike bedrifter. Blant forhold du bør berøre er hvem som tjener og hvem som taper på handel, og hva som er virkningene for samfunnet sett under ett.

Oppsummering av faget

Eksempler på type eksamensoppgaver

OPPGAVE 2 (35%)

Vi tar utgangspunktet i landet *Sjøland*. I dette landet betrakter vi en bransje hvor bedriftene produserer med en teknologi som er kjennetegnet ved stordriftsfordeler. Markedsstrukturen i bransjen er monopolistisk konkurranse.

Anta at i utgangspunktet er alle bedriftene i bransjen identiske. Hver bedrift har en kostnadskurve som er gitt ved $TC = F + cQ$, hvor F er en fast kostnad, c er grensekostnaden og Q angir produsert og solgt mengde. Hver bedrift står overfor en etterspørselskurve gitt ved $Q = (\frac{1}{n} - (P - \bar{P})b)S$, hvor S angir størrelsen på markedet, n angir antall bedrifter som konkurrerer i markedet, P er bedriftens pris, og \bar{P} angir konkurrentenes gjennomsnittlige pris.

- Alle bedriftene i bransjen står overfor den samme kostnadskurven og setter derfor samme pris. Regn ut produsert mengde pr. bedrift og hver bedrifts gjennomsnittskostnad.
- Sjøland* inngår en frihandelsavtale med *Fjelland* som også omfatter bransjen vi ser på. Hva blir konsekvensene for bedriftene i denne bransjen i *Sjøland*, samt for forbrukerne i *Sjøland* som etterspør bransjens produkter? Forklar og vis ved hjelp av uttrykkene utregnet i a. Bruk også gjerne en figur til å illustrere effektene.
- Anta nå at halvparten av bedriftene i i frihandelsområdet *Sjøland-Fjelland* av uviss grunn oppnår en effektivitetsforbedring i sin produksjon. Som en følge av dette står disse nå overfor en annen kostnadskurve enn de andre bedriftene i bransjen: $TC = F + c_L Q$, med $c_L < c$.
 - Tegn og forklar hvordan forskjellene i teknologi mellom bedriftene i bransjen påvirker deres prissetting samt deres profitt.
 - Handelsbarrierene mellom frihandelsområdet *Sjøland-Fjelland* og resten av verden reduseres. Forklar ved hjelp av et diagram hvordan de ulike bedriftene i bransjen påvirkes. Forklar i hvilken grad reduksjonen i handelsbarrierene gir velferdsgevinster, og i så fall for hvem, og hva som er kildene til disse gevinstene.

LYKKE TIL PÅ EKSAMEN!!